

Feliu Formosa

Dilluns
de poesia
a l'Arts
Santa
Mònica

Presentació
de Ramon Farrés

SANTAMÒNICA

Feliu Formosa, el poeta discret

Ramon Farrés

Joan Casas, una de les persones que més coneix la personalitat i l'obra de Feliu Formosa —i l'únic que es pot vanter d'haver escrit amb ell dos llibres de poemes a quatre mans— considera que la característica principal de la poesia del nostre autor és “un allunyament deliberat de l'estil”. És una definició problemàtica, perquè d'estils n'hi ha de tota mena, però tot i així crec que l'apreciació de Casas recull prou bé la impressió que sovint té el lector quan s'enfronta a la poesia de Formosa, que és la d'un despullament absolut de tot artifici, una dicció directa i descarnada, amb molt poques concessions al lirisme, a allò que solem considerar un llenguatge i un to poètics, i fins i tot als motius tradicionals de la poesia. Hi ha un vers seu que diu “Tubs de ciment, a peces, en solars”. Costa d'imaginar un vers a priori menys poètic, tant per allò que descriu com per la manera com ho fa. I tanmateix es tracta d'un decasíl·lab, amb els accents reglamentaris a la quarta i la sisena síl·laba. I això és el més sorprenent de tot: Feliu Formosa escriu sovint amb versos regulars, de vegades fins i tot amb rima, però ho fa d'una manera que el lector té treballs a reconèixer-hi aquesta regularitat, aquesta concordança de sons. Sembla com si l'autor hi passés de puntetes, per no cri-

dar l'atenció, o fins i tot que n'amagués deliberadament els rastres. Formosa deu haver escrit els decasíl·labs més discrets, menys presumptuosos, de la literatura catalana.

Cal dir tot seguit que el nostre poeta no persegueix aquesta manca d'estil —o aquesta discreció d'estil— d'una manera essencialista. Mai no s'ha estat d'experimentar amb noves formes poètiques: el seu tercer llibre de poemes, *Raval*, de 1975, ja es componia majoritàriament de poemes en prosa; a *Semblança*, de 1986, va utilitzar uns títols llarguíssims a la manera d'alguns poemes de Foix; a *Per Puck*, de 1992, combina la prosa i el vers dintre de cada un dels poemes, i ha conreat també la tanca i l'haiku, el sonet, el vers lliure... La seva alegria experimentadora l'ha portat a l'extrem d'escriure un llibre, *Immediacions*, de l'any 2000, que es compon exclusivament de 250 poemes d'un sol vers, això sí: la meitat alexandrins i l'altra meitat decasíl·labs. De la mateixa manera, s'ha deixat contaminat de bon grat per l'obra d'altres poetes, des dels seus mestres Bartra i Vinyoli fins a autors tan diferents com Konstandinos Kavafis, Juan Ramón Jiménez, Paul Éluard, Cesare Pavese o Paul Celan, per no parlar de Bertolt Brecht, amb qui de vegades ha arribat a mimitzar-se d'una manera portentosa (com quan ha escrit cançons de cabaret per a la seva filla, Ester Formosa). També és veritat, no obstant això, que el resultat d'aquestes provatures i transvestiments sempre acaba portant el segell de la sobrietat formosiana.

Però a Feliu Formosa li agrada provar, provar-se, perquè no té una visió inamovible de les coses. Al contrari, la seva actitud bàsica és el dubte, la interrogació. “¿Com

saber quins projectes / congria allò que ens volta?”, es pregunta en dos altres versos igualment discrets, hexa-síl·labs per ser més exactes. Sembla que ens vulgui dir que no hi ha manera d’entendre el sentit de tot plegat, que és justament allò que s’ha proposat des de sempre la poesia. Així les coses, seria ridícul adoptar l’actitud del poeta il·luminat, que veu el que la resta de mortals no veuen i ho proclama exaltat. Formosa es limita a descriure la seva experiència més immediata i personal, sense pretendre que sigui vàlida per al lector. En tot cas ja ho decidirà ell. “Cap conclusió”, diu un dels finals de poema més famosos de la seva obra. També en aquest aspecte, doncs, Feliu Formosa es presenta com l’antipoeta.

Ens trobem en certa manera davant d’un poeta que combat la “poesia”, i que a més és molt conscient d’aquesta contradicció. En un dels poemes d’un sol vers d’*Immediacions*, es fa aquesta pregunta: “Quan observes, com pots evitar la metàfora?” (notem un cop més la subtilitat, la discreció de l’alexandrí, impecable d’altra banda, amb els seus hemistiquis i els seus accents regulars). Aquí tenim l’home Feliu Formosa que fa veure al poeta Feliu Formosa —o al revés, tant se val— que no és possible reflectir la realitat amb paraules sense recórrer a l’artifici, tot i que potser en el fons és el que li agradaria, o almenys això és el que sembla donar a entendre la interrogació.

He parlat d’una poesia discreta, descarnada, sòbria, interrogativa, una poesia que sembla esforçar-se per no semblar poesia. Potser la clau ens la dóna el títol d’un dels seus primers poemes: “Nou i insignificant monument a Joan Salvat-Papasseit”. Feliu Formosa ens avisa

ja d'entrada que allò que ell fa no és important, no és transcendental, és senzillament la seva manera d'enfrontar-se al món, d'observar-lo, d'interrogar-lo, i fer-nos-en partícips. Però m'atreviria a dir que és aquesta voluntat d'intranscendència, defensada llibre rere llibre amb uns versos que es neguen tossudament a brillar, a enlluernar, a meravellar, i que conformen un estil –sí, un estil– inconfusible, allò que farà transcendir la poesia de Feliu Formosa com una de les més personals, autèntiques i honestes dels anys 70 ençà.

Ramon Farrés (Manlleu, 1962) és llicenciat en filologia clàssica i doctor en traducció. És membre dels consells de redacció de les revistes *Reduccions* (Vic) i *Quaderns: Revista de Traducció* (Bellaterra). Ha traduït Verne, Buzzati, Rilke, Arendt i Bernhard, entre altres. Té publicats diversos llibres de poesia, narrativa i assaig, així com articles sobre literatura i traducció en publicacions d'aquí i de fora.

Poètica

Feliu Formosa

La primavera de l'any 1972 va ser un moment decisiu pel que fa a la meva relació amb la poesia. Estava a punt de complir els trenta-vuit anys, deixava enrere una intensa activitat teatral amb grups independents i catorze anys de militància política en un partit al qual vaig deixar de pertànyer. La meva relació amb l'activitat escènica s'iniciava sota unes altres perspectives: continuava fent d'actor i tres anys després, el 1975, ingressava com a professor de l'Institut del Teatre, però la meva intervenció dins el teatre independent disminuïa. En una "Poètica" de l'any 1980 que figura dins el llibre *La nova poesia catalana*, de Joaquim Marco i Jaume Pont, afirmava que "volia saber qui era jo". Aquesta afirmació tan rotunda pretenia explicar el meu accés a la creació poètica en plena maduresa i amb la idea de considerar-la una activitat primordial, un mitjà d'expressió que em permetés passar comptes amb el passat i buscar nous camins per comunicar-me amb uns lectors que s'identifiquessin amb la meva tasca i amb els quals jo em sentís vinculat i identificat. En aquesta decisió hi va influir sens dubte la meva continuada relació amb el poeta Agustí Bartra, que havia arribat de l'exili mexicà el 1970 i que aleshores vivia a Terrassa amb la seva muller, l'escriptora Anna Murià.

Bartra i jo érem amics i veïns i, en un dels nostres encontres, li vaig passar una desena de poemes que havia escrit i que constituïrien la primera part del meu primer llibre, *Albes breus a les mans* (títol extret d'un poema de Paul Éluard). Bartra em va animar a seguir. En aquests primers poemes hi pesaven també les múltiples lectures de poetes castellans de les generacions del 98 i del 27, així com de Ribba, i sobretot d'Espriu i Pere Quart, fetes a l'època universitària. A més, en el meu llibre citava Novalis, Blok, Hölderlin, Salvat-Papasseit, Brecht, Pavese, Strindberg i Rilke. La segona part del llibre constava de cinc sonets amorosos dedicats a la meua companya Maria Plans, per desgràcia desapareguda dos anys després. Un vers de Bartra em servia de *leit-motiv* per a una tercera part de deu poemes bastant surreals sobre un tema que posteriorment també va formar part del meu món poètic: les zones suburbials, entre camp i ciutat. La tardor d'aquell mateix any vaig escriure *Llibre de les meditacions*, tot establint un diàleg amb Gabriel Ferrater i Cesare Pavese.

Van seguir dos llibres més: *Raval*, sobre experiències viscudes a la infància, i *Cançonera*, escrit arran de la pèrdua de la meua companya. Un llibre sorgit per una mena de necessitat peremptòria i que, potser per aquest motiu, constitueix un dels textos que més m'estimo. Em consta que ha commòs alguns lectors que així m'ho han manifestat.

Marco i Pont van qualificar-me en el seu llibre d'*outsider*. De fet, la meua poesia publicada fins al 1980 i la que seguiria després se situaven al marge d'un corrent

que aleshores semblava predominar, el dels poetes anomenats “formalistes”, els quals, després d’una suposada poesia “social” anterior, reivindicaven les figures de Brossa i Foix i exploraven noves possibilitats de llenguatge amb ànim renovador. En el meu cas, el contacte amb la literatura alemanya, la meua feina com a traductor i el fet d’haver iniciat la meua activitat poètica en plena maduresa em duen a definir la meua poesia (potser no tan *outsider* com diuen Marco i Pont) en els termes següents: poesia de l’experiència i experiència de la cultura poètico-literària; presència de la música i de la metàfora, entre el postromanticisme i el postsimbolisme.

M’adono que he dedicat un espai potser excessiu al meu primer llibre, que, de fet, continuo considerant important com a inici de la meua trajectòria posterior, en la qual, d’altra banda, procuro trobar cada vegada nous estímuls. Això explica que cadascun dels llibres, com a unitat, sigui força diferent de l’anterior. He buscat sempre partir de zero i trobar noves formes i continguts. He conreat bastant la prosa poètica i he experimentat amb molt diversos esquemes mètrics, entre el vers curt (no hi falten alguns haikus), el decasil·lab i altres esquemes més amplis. Acabo recordant els dubtes que el meu amic i gran poeta Joan Vinyoli solia expressar sobre el valor de la seva obra, uns dubtes que eren sens dubte producte d’una gran exigència. El vers final d’un poema dedicat a ell diu: “perquè els meus dubtes vull que siguin com els teus.”

Feliu Formosa

Agost de 2014

NOU I INSIGNIFICANT MONUMENT
A JOAN SALVAT-PAPASSEIT

¿A tan difícil i simple dolcesa,
qui sabria arribar-hi?
¿Qui podria seguir-te amb prou empenta,
amic de fa tants anys?
¿Qui deixaria anar a la rosa dels vents
amb el teu entusiasme
—quin tebi ple l'estimar d'amagat—
uns mots així? ¿Qui gosaria fer-ho?
En descobrir-te, oh ardit
adolescent esperançat, l'ardidesa
feia causa comuna amb l'esperança.
Potser era bo el combat.
Ara tinc l'esperança
que només l'ardidesa t'ha de plaure,
perquè tampoc no et puc oferir més,
oh fill de l'anarquia!
Urpes i dents per a aquesta ardidesa
contra aquells que idolatren les consignes!

Vet aquí que jo, ara,
voldria ser com tu.

(Albes breus a les mans)

RECERCA DE NOSALTRES

¿Com saber quins projectes
congria allò que ens volta?
El goig i la revolta
habiten els objectes.

Canvien els aspectes
de la idea dissolta
dins el tràngol que envolta
tants moments imperfectes.

Recerca de nosaltres,
assumpció del dubte
que també ve de tu.

Doble objectiu, abrupte
camí de tu i dels altres;
amor que se'ns enduu.

(Albes breus a les mans)

La música estrident
deixa un marge perquè
els teus ulls, a través
de les taules de roure
vinguin a retrobar-me.
Al racó del celler,
els ulls et ressusciten
perquè puguis unir
tota la teva força
a la força del *blues*.
Enllà, l'orfebreria
del sol damunt les coses
i la llana calenta
que resguarda els batecs.
I passen pel carrer
les noies que et plaurien,
i tornes a negar
que la carn sigui trista.

(Llibre de les meditacions)

MEDITACIÓ ÚLTIMA

Sóc amic de la tarda d'hivern que em disposa a un poema que no pot ser acomplert. Sóc amic de la idea perduda, de l'inútil esforç perquè sonin uns mots dins la vall que m'ha fet com sóc ara i del clos de la qual surto poc. Mentre torno a estimar l'enyorança de l'adolescent que vaig ser quan encara de Mozart ben poc en sabia, sóc amic de la tarda d'hivern que em disposa al poema. És difícil salvar les fronteres del pur exercici i comprendre el llenguatge atzarós dels objectes inerts. Innombrables vegades he vist el castell que domina unes terres on va cultivar-se aquest gest de la mà que acarona la pedra escalfada, la terra dels avis, tot sabent que el desig d'imitar-lo amb paraules ritmades no seria acomplert. Sóc amic de la tarda d'hivern. Sóc amic de les notes que obliden un cor massa gràvid i de totes les coses que són més enllà dels meus límits. Sóc amic de la tarda d'hivern que em disposa al poema i he sabut finalment que el poema mateix no té fi.

(Llibre de les meditacions)

ÈXODE

Ara comprenc el perquè de la bata infantil cordada al darrere i la sensació de ser algú sobrer, quan la por no és conscient al costat d'una por que es tanca a les preguntes.

Mai no serà, doncs, possible saber quin és aquest poble de la plaça minúscula, l'església excessiva i la fonda de façana escrostissada, durant la fuga en seguiment d'algú que ens precedeix cap a l'exili, a una distància que tampoc no coneixem; ni de qui era la veu al vestíbul que cridava: "Mateu-me!". Els crits es van perdent en una llunyania que no sabem on acaba. Queda una olor de carn cremada, i el fum, i les parets ennegrides, i el sabre que va arrencant rètols de cada cantonada. La finestra de la cambra té una reixa en forma de creu. A fora, hi ha un moro il·luminat pel sol. Un llit de matrimoni ocupa gairebé la totalitat de l'estança de parets encalcinades. Hi jeuen dues dones, soles amb els infants, els quals, en ple migdia, surten a terrejar en un carreró (vora la paret lateral de l'església). Després, seguint la veu del ferit que no hem arribat a veure, ve l'èxode en tumult. Ara, dins la caixa d'un camió, provem d'explicar-nos per què es veu una llarga filera de gent a l'altra banda de la vall, assolellada. ¿Hi ha potser alguna ruta paral·lela? ¿O és la nostra mateixa, després de fer un revolt que encara no ens és visible? La corrua de gent i vehicles prefigura tantes expectatives, tant silenci agredit amb pertinàcia.

(Raval)

MANHEIM, 1960

Tu, voltada de verd,
i jo, cec.
Tu amb la teva veu fosca
i jo, mut.
Només les mans es toquen
i som lluny
de jocs i d'interessos,
de l'est i
de l'oest, lluny de casa.
És aquí
on una entesa ambigua
s'estableix.
Un poema fallit
parc endins.
Un poema trobat
temps enllà.
Prop de la casa roja,
el desig.
Lluny dels nostres esguards,
el demà.
¿Què fóra de nosaltres
sense els ponts?

(Raval)

Torno a la cambra exigua
on vam ser una vegada.
A sota hi ha una plaça
amb una estàtua blanca
que té la teva cara.

Algú ha tancat la porta.
Obro la balconada
i veig coloms que volten
la teva estàtua blanca.

Em quedo aquí. Com sempre,
sense cedir a la calma.

El dia que vindràs
per segona vegada
en aquest lloc, creat
només per recrear-te,

m'hi sobtarà un final,
que no serà el final,
i em tornaràs la calma.

(Cançoner)

Faràs dos trucs i t'obriré la porta
i no em sabré avenir que siguis tu.
Et faré entrar al meu pis, que desconeixes
i que només és fet per subsistir-hi.
Però m'hi trobaràs, qui sap per quin
designi inescrutable. Així que et fiquis
al menjador, veuràs el teu retrat
i els nostres llibres. Sonarà el nocturn.
Fullejaràs potser Virginia Woolf.
Vindrè darrere teu, amb el desig
de sentir els teus cabells damunt la galta.
Amb tota la tendresa, et faré asseure
en un dels vells seients que compartíem
(durant els últims temps hi estudiaves
el llarg monòleg d'una dona sola
que tu no vas ser mai). Al teu davant,
espiaré els teus ulls, el dolç somriure
dels teus llavis amables, mig oberts,
i tot acabarà en una abraçada
que serà la primera. No hi haurà
ni passat ni futur. Tot serà lògic.
I aquest poema mai no haurà existit.

(*Cançoner*)

¿Qui té la culpa del cercle infernal
que ens priva de trobar-nos com voldríem?
L'ombra movable de les fulles mana
no fer preguntes i sortir del cercle.
Passes i passes sota velams blancs,
paraules que aflueixen com la sang
vers una porta que no s'obrirà.
¿És aberrant el somriure dels llavis
més desitjats? ¿No tindrè mai raó?
Tubs de ciment, a peces, en solars;
mai no he al·ludit les fileres de plàtans,
i quan ho faig, ¿per què no ho faig tranquil?
Camps de moresc, aroma penetrant,
esforç per oblidar l'última nit
en nom de res i en terra de ningú.
Si el vell pont sobre la riera seca
ens permetés deixar-ho tot enrere.
¿És això viure? Baladres, reblum,
parcs infantils, tren de càrrega, fum,
excés de llum, la sorpresa de l'heura
empolsegada i el magatzem buit.
I altra vegada l'indret de les cites
que veig passant, sense aturar-m'hi mai.
Si ho mirem bé, això és solitud:
tot en fileres, per si ho compra algú,
i un sol objecte, que no puc tenir
i que s'ha fet per a mi, que no deixo
d'esperar el dia en què me'l donis tu.
És la tragèdia i no ho sap ningú.

(Llibre dels viatges)

AMB KAVAFIS

En una de les cambres
d'aquesta casa com un laberint,
dins el poble perdut
entre cingles, trobo el llibre
(la llunyana aventura
de tu i algú que no he pogut conèixer).
Tot ho recordo amb una nova
recaça persistent, el fosc vestíbul
cobert per una volta baixa,
la llar de foc fumada,
la paret amb les dues falçs,
la terrassa lluminosa i els pins...
Tu ja coneixes aquest llibre vetust.
I les coincidències. Aquesta melangia
(*Quantes recances inútils, supèrflues*)
i el vers perdut que, tal vegada
es basava, com ara, en el record
de qui no vaig tenir
en el moment precís.

(*Llibre dels viatges*)

ARA SÍ QUE ALGUNA COSA S'ACLARIRÀ I NO SERÀ PAS
PERQUÈ NO PERSONALITZI PROU SINÓ PERQUÈ ACCEPTO
DE PERSONALITZAR EN MI UNA EXISTÈNCIA QUE NO ÉS
MEVA DISTINGEIXO ENTRE ELS ULLS BLAUS I LA RESTA DE
LES COSES NO LES HEM MIRAT JUNTS PERÒ LES SABEM
NO PUC TRAIR-ME SI DIC QUE AQUEST POEMA ÉS DE L'ALTRE

¡Pasma de lo distinto!

¡Ojos azules, nunca

igual a ojos azules! (Pedro Salinas)

Era la plaça solitària, el pas
nocturn pel carrer estret, la llum somorta
del fanal al cantó, la carretera
que menava als fonolls, al seu perfum,
els besos repetits, els sons llunyans
de la música, els crits indefinibles,
el retorn, els retorns, la calidesa
del contacte, el passeig entre les fulles
caigudes, el passat que pot tornar-se
torturador, si oblidem l'existència
consoladora d'uns ulls blaus, però que tenen
alguna cosa que els fa irrepetibles.
Els ulls blaus són la fita perseguida
i, per si ho ignoràvem, ho confirmen
els mateixos ulls blaus, que ens produeixen
l'estupor del distint. Així els volíem,
tot donant unitat a qui els somia,
a qui els enyora, a qui els té o a qui els busca,
a partir de mirar-los fixament
i amb tot l'amor, mai no igual a l'amor.

(*Semblança*)

BUSQUEM-NOS DINS EL ROSTRE EL LLOC PER ARXIVAR EL CAMP DE GIRA-SOLS COPIA'T AL PALMELL EL SENDEROL DEL BOSC QUE PRECEDEIX LES CASES I EL JOIÓS CANSAMENT ENS SORPRENDRÀ ESGUARDANT EL CAMPANAR REMOT ON SONARÀ EL MIGDIA QUE TAMBÉ HAUREM FET NOSTRE TOT SÓN PREPARATIUS PER AL JOC DE L'ATZAR TAMBÉ CAL ASSUMIR AQUEST DEIXAR-SE ENDUR

*Convertir todo en acaso,
en azar puro, (Pedro Salinas)*

I recobro la veu enmig dels cossos
que l'atzar interposa entre nosaltres,
entre uns signes que ens portaran als actes;
una fonda carícia se'ns grava
per sempre, perquè el temps sigui per sempre
reconquerit, guanyat contra el temor
de perdre'l, i el temor va fent-se enrere.
Ho sabem perquè encara ens pot sorprendre
a traïció: aquest temor de perdre.
És per això que l'atzar ens completa
i així se suma tot: versos, besades,
amb la constància implacable que té
allò que amor i atzar volen sumar
i no poden restar l'oblit ni el tedi.
I comença a girar al nostre voltant
la roda dels amors que fan l'amor.
I comença a imposar-se enllà del temps,
contra la por, el somriure de l'atzar.

(Semblança)

*PRÒSPERO: [...] La festa s'ha acabat, i aquests actors,
com us deia, tots eren esperits.
S'han fos en l'aire, en l'aire que no es palpa.*
WILLIAM SHAKESPEARE, *La tempestat*

La veu de Bernhard Minetti em semblava una mica mono-corde. Però no va trigar a imposar-se amb una autoritat estranya. L'actor, fent de Pròspero, era plantat a primer terme dreta de l'escenari del Schillertheater, amb la seva túnica rígida i la seva estatura imposant. Parlava després de la tempestat inicial. Ja no oscil·lava la cortina lleugera sota el fort vent que venia del fons de l'escenari mentre els nobles naufragats cridaven les seves frases repartits per la sala. En tenia un molt a prop, un home ros i corpulent, amb la dicció precisa dels actors germànics. Després: el contrast molt marcat entre les escenes còmiques i dramàtiques. L'escenari buit, amb un ascensor de maquinària visible per on baixava l'adolescent pintat de blau que feia d'Ariel. El Caliban tot gris. Zones clares i fosques alternant. L'objecte quotidià en un marc suprareal.

*Entre el públic, uns naufragats vestits d'etiqueta.
Entre els clowns extraviats, la noia que mira
la mar; Ariel entre engranatges i politges;
Caliban, nu i maquillat de gris,
que no es pot escapar dels reflectors.
Minetti dona la mà a René Magritte
en la foscor. Després, carrers humits
en una ciutat no gaire coneguda. Els personatges
diuen: és teva. Des del fons d'un cafè
ja vist en algun somni, Pròspero em mira.*

(Per Puck)

*Oyendo
la lluvia
te escribo.*

JUAN RAMÓN JIMÉNEZ

Amb pluja i
silenci
t'escric.

I sé que
així ho faig
quan et tinc.

Amb sol i
paraules
et faig.

I així ho
torno a fer
quan em tens.

Recobro en
tu totes
les nits.

Amb pluja i
paraules
et faig.

Voldria
buidar-me
de tu

Amb sol i
silenci
t'escric.

per tal de
tornar-me'n
a omplir.

(Impasse)

El poema clava
fíbules a la polpa.

Compartimenta
la boira.

Entreobre una mica
els serrells del teló.

Veu caure tot allò
que no té forma.

Es queda amb tot allò
que s'ha arborat.

Diu no sé què
del silenci.

(Al llarg de tota una impaciència)

A Miquel Anglès

Ell surt de sota l'aigua
amb unes quantes ostres
que ha arrencat de les roques.

Ella,
nua a la cala.

Amb la navalla,
ell va obrint les valves
i tots dos xuclen
la carn de cada ostra.

Lentament, sota el sol,
després es llepen
l'un a l'altre
la pell salada i tòrrida
que reté encara algunes gotes
d'aigua del bany recent
en una mar perfecta.

Respiro fondo:
cap conclusió.

(Al llarg de tota una impaciència)

MEMÒRIA DE JOAN VINYOLI

Això que faig no pot estar al marge de tu
És cert però que ja no em dius com ho haig de fer

Aquell racó pintat de blanc amb els licors
Que tendrament perdura encara en el record!

Aquells moments en què et paraves a la plaça
Com em fan falta quan m'adreço al vell cafè!

Aquell frenètic perseguir el mot més intens
Com flota encara dins la contemplació!

Aquells turons a la mesura teva i meva
Vam anar fent-los com encara els veig avui

I gairebé no hi ha moments que no serveixin
Per situar-hi el doll constant del teu parlar

Lluito amb els dubtes per copsar-te ja acabat
Perquè els meus dubtes vull que siguin com els teus

(Cap claredat no dorm)

DARRERE EL VIDRE

Darrere el vidre veig
Com de sobte s'imposa
El gotejar incessant
De la pluja damunt
Les rajoles vermelles
De la terrassa immersa
En un silenci gris

També cessa de sobte
El torturat repàs
Mental de tot allò
Que crec tenir pendent
I que vol ser ordenat
Dintre meu amb aquest
Sentiment prou sabut
Del deure no buscat

Tot ho deixa en suspens
El lleu so de la pluja
Que va caient damunt

Les rajoles vermelles
De la terrassa immersa
En un silenci gris

(Cap claredat no dorm)

ELLS I JO

I em veig ara tota estranya i no em conec

GERTRUD KOLMAR

Des del lloc més remot,
l'estímul incessant
d'uns versos que em són pròxims.
Llengües que conviuen
malgrat les amenaces
d'una època funesta
que creava estranyesa.
Ressons d'un orient
on sense por habitaven
els grups minoritaris:
antiga saviesa
lliurada a l'extermini.
La mirada profunda
de la dona jueva
encara m'acompanya.

(Centre de brevetat)

L'ÚLTIM QUARTET

Beethoven

Un intent repetit d'alçar el vol; un debatre's amb fúria contra l'hostilitat de les coses; un decantar-se cap a una tendresa que retorna des de temps remots; una necessitat de calma des de la qual recrear amb insòlita minuciositat la història d'un amor efímer..., quan l'edat et fa sentir per damunt i alhora immers dins una forma que se t'ha donat i se't torna a donar. Què es tracta, en el fons, d'aconseguir? Que s'imposi una única cosa amb una força única: la música.

(Centre de brevetat)

Biografia

Feliu Formosa va néixer el 1934 a Sabadell. El seu pare, militant del POUM, es va exiliar a França del 1939 al 1941. En tornar el pare, la família es trasllada a Barcelona, on Formosa cursa el batxillerat. Llegeix Flaubert, Dostoievski i Dickens, entre d'altres, aconsellat pel dibuixant Josep Narro.

El 1952 entra a la universitat, on comparteix inquietuds amb companys com Salvador Giner —que l'introdueix al PSUC—, Josep M. Carandell i els germans Enric i Ernest Lluch. Llegeix Espriu i Pere Quart i participa en tertúlies a casa de Riba i Foix. Després de llicenciar-se en filologia romànica el 1959, obté una beca per cursar estudis de germanística a Heidelberg, on imparteix classes de traducció i literatura castellana.

El 1960 es casa amb l'actriu Maria Plans, amb qui té dues filles, l'Ester i la Clara. El 1967 deixen Barcelona i s'instal·len a Terrassa.

Formosa s'ha dedicat intensament al teatre, ja des de la universitat. Ha fet de dramaturg, de rapsoda, d'actor i de director, ha exercit de professor a l'Institut del Teatre, i també bona part de la seva feina de traducció està dedicada a l'escena. També és autor de l'obra teòrica *Per una acció teatral* (1971).

Ha excel·lit en la traducció literària, tant al català com al castellà, sobretot de textos alemanys. Ha traduït poesia de Villon, Trakl i Rilke; narrativa de Kafka, Mann i Handke, i teatre de Txèkhov, Ibsen i Bernhard, entre molts altres, amb gairebé un centenar de títols.

Va iniciar la seva obra poètica en plena maduresa amb *Albes breus a les mans* i *Llibre de meditacions*, tots dos del 1973. A *Cançoner* (1976), reelabora poèticament el dolor per la mort, el 1974, de la seva primera dona. *El present vulnerable* (1979), primer lliurament dels seus diaris, li va valer el premi de la Crítica Serra d'Or.

El 1981 es casa amb l'escriptora Anna Vila. El volum de poesia *Semblança* (1986) li val la Lletra d'Or i el premi Ciutat de Barcelona. El 1987 s'instal·la de nou a Barcelona i un any més tard la Generalitat de Catalunya li atorga la Creu de Sant Jordi. L'any 1994 rep del Ministeri de Cultura espanyol el Premio Nacional de Traducción.

Entre 1998 i 2005 dirigeix la publicació del teatre complet de Bertolt Brecht en quatre volums, i el 1999 és nomenat degà de la Institució de les Lletres Catalanes.

El 2004 *Formosa* reuneix la seva obra poètica a *Darrere el vidre*, i un any més tard reinicia la publicació dels seus diaris amb *A contratemps* (2005), que tindrà continuació amb *El somriure de l'atzar* (2006) i *Sala de miralls* (2013). L'any 2005 se li concedeix el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

Bibliografia de Feliu Formosa

Poesia

Albes breus a les mans. Pròleg de Josep M. Carandell. Barcelona, Proa, 1973.

Llibre de les meditacions. Barcelona, Edicions 62, 1973; 2a ed. 1978.
Raval. Barcelona, Edicions 62, 1975.

Cançoner. Barcelona, Vosgos, 1976; 2a ed. Barcelona, Columna, 1999.

Llibre dels viatges. Pròleg d'Agustí Bartra. Barcelona, Proa, 1978.

Si tot és dintre. Barcelona, Crítica, 1980.

Semblança. Barcelona, El Mall, 1986.

Amb efecte [amb Joan Casas]. Barcelona, Empúries, 1987.

Pols al retrovisor [amb Joan Casas]. València, 3 i 4, 1989.

Per Puck. Pròleg de Jordi Coca. Barcelona, Columna, 1992.

Impasse. Barcelona, Eumo / Cafè Central, 1992.

Al llarg de tota una impaciència. Barcelona, Edicions 62, 1994.

Immediacions. Pròleg de Joan Casas. Barcelona, Edicions 62 / Empúries, 2000.

Cap claredat no dorm. Pròleg d'Antoni Martí. Lleida, Pagès, 2001.

Darrere el vidre. Poesia 1972-2002. Pròleg d'Enric Sòria. Barcelona, Edicions 62 / Empúries, 2004.

Centre de brevetat. Barcelona, Meteora, 2006.

Prosa dietarística

El present vulnerable. Diaris I (1973-1978). Barcelona, Laia, 1979.

A contratemps. Diaris. Catarroja, Perifèric, 2005.

El somriure de l'atzar. Diaris II. Catarroja, Perifèric, 2006.

Sala de miralls. Barcelona, Perifèric, 2013.

Infantil i juvenil

Les nits del Llamp. Barcelona, La Magrana, 1996.

Assaig

Per una acció teatral. Barcelona, Edicions 62, 1970.

Traduccions de poesia al català

- *A la paret escrit en guix. Poesia alemanya de combat* [amb Artur Quintana]. Barcelona, Proa, 1966.
- Villon, François. *Balades*. Barcelona, Vosgos, 1977.
- Brecht, Bertolt. *Les elegies de Buckow i altres poemes*. Barcelona, Edicions 62, 1978.
- *Poesia alemanya. Antologia del segle XVI al XIX*. Barcelona, Edicions 62, 1984.
- *Poesia alemanya contemporània*. Barcelona, Edicions 62, 1990.
- Kandinsky, Vassily. *Sons* [amb Elisabeth Garriga i Ramon González]. Barcelona, Edicions 62, 1990.
- Ausländer, Rose. *Compto els estels dels meus mots* [amb els alumnes de traducció avançada de la UPF]. Barcelona, Eumo / Cafè Central, 1997.
- Brecht, Bertolt. *Poemes i cançons*. Barcelona, Empúries, 1998.
- Rilke, Rainer Maria. *Cinquanta poemes de "Neue Gedichte"* [amb Joan Margarit]. Barcelona, Quaderns Crema, 2011.
- Trakl, Georg: *Obra poètica*. Martorell, Adesiara, 2012.

Traduccions de poesia al castellà

- Heine, Heinrich: *Poemas*. Barcelona, Lumen, 1976.

Traduccions de la seva obra a diverses llengües

- Höslé, Johannes; Pous, Antoni (ed.). "Ich will deutlich sprechen. Gedichte aus Katalonien". *Akzente* 21 (1974).
- Formosa, Feliu. *Cancionero*. Traducció al castellà de José M. de la Pezuela. Terrassa, Mirall de Glaç, 1985.
- Stegmann, Tilbert. *Ein Spiel von Spiegeln. Katalanische Lyrik des 20. Jahrhunderts*. Leipzig, Reclam, 1987.
- Formosa, Feliu. *Hora en limpio*. [Selecció de poemes dels llibres: *Albes breus a les mans*, *Llibre de les meditacions*, *Raval*, *Cançoner*, *Llibre dels viatges* i *Semblança*] Traducció al castellà de l'autor. Barcelona, Lumen, 1990.
- Formosa, Feliu. *Semblance*. Traducció al francès de Didier Coste. Calaceit, Noesis, 1991.
- Formosa, Feliu. "Eine Ungeduld lang". Traducció a l'alemany d'Axel Sanjosé. *Akzente* 4 (2010).

Aquesta selecció de poemes
de Feliu Formosa
es publica el 22 de setembre de 2014
amb motiu del recital del poeta
dins el cicle Dilluns de poesia
a l'Arts Santa Mònica, Barcelona.

Dilluns de poesia a l'Arts Santa Mònica 2014

30 de juny

Montserrat Abelló

Presentació de Lluïsa Julià

7 de juliol

Ramón Andrés

Presentació d'Esther Zarraluki

15 de setembre

Tonko Maroević (Croàcia)

Presentació de Simona Škrabec

Traducció de Pau Sanchis

22 de setembre

Feliu Formosa

Presentació de Ramon Farrés

13 d'octubre

Adam Zagajewski (Polònia)

Presentació i traduccions de Xavier Farré

20 d'octubre

Anise Koltz (Luxemburg)

Presentació i traduccions d'Anna Montero

17 de novembre

Denise Desautels (Quebec)

Presentació i traduccions d'Antoni Clapés

15 de desembre

Carles Hac Mor

Presentació de Jordi Marrugat

**Totes les sessions tindran lloc
al claustre d'Arts Santa Mònica
els dilluns a les 19 h.**

Arts Santa Mònica

Centre de la creativitat

La Rambla 7 08002 Barcelona

T 935 671 110

www.artssantamonica.cat

Entrada lliure

Mitjans col·laboradors:

ara.cat

NÚVOL

Col·laboren:

PEN
català
Pen és un projecte
col·laboratiu de
escriptors i traductors
de llengües catalanes i
espanyoles que treballa
per a la difusió i el desenvolupament
de la llengua catalana i
espanyola a través de la literatura
i el llenguatge.

AELC
ASSOCIACIÓ D'EScriptors
EN LLINGÜA CATALANA

Organitzen:

1714 / 2014

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Cafè Central
(poesia des de 1989)

SANTAMÒNICA